

at denne Ødelæggelse foregaar under Indfyldelse af den moderne Storindustri, af Konkurrencen paa alle Omraader og forøget Tankearbejde. Spiritus, som formindsker Træthedsfølelsen — det er ganske vist et Bedrag her, som i saa godt som alle Tilfælde —, har let ved at vinde Indpas, thi den søger at trøste den, der er udmattet, der er trætt, der er nedbrudt, der har svækket sin aandelige og fysiske Kraft, den baner sig let Vej, hvor Slid og Sorg og undertiden Sygdom har fundet Indgang i et Hjem. Her er det meget interessant for os, mine Herrer, at lægge Mærke til, hvilken Indvirkning de sociale Forhold have paa Forbrydelserne. Under Kapitalismens Gennembrud i England, saaledes som det er beskrevet af en Række Fabrikinspektører, der kun havde at aflægge de nøgne, tørre statistiske Beretninger, Fakta, der ikke lade sig bestride, oplyses det, at fra 1805—42 syvdobledes Forbrydelsernes Antal. Men dette var i den Periode, i hvilken man slæbte endogsaa Børn under 6 Aar til Fabrikdistrikterne og eksporterede hele Skibsladninger af Børn fra Fattiggaardene til de Egne, hvor Fabrikkerne havde Brug for dem. De almindelige monotone Haandgreb ved Betjeningen af en Maskine lærte Børnene jo let. Under hele denne Nedgangsperiode, hvor Arbejderne kun regnedes som Stykker af en Maskine, syvdobledes altsaa Forbrydelsernes Antal, og Drikfældigheden tog til i foruroligende Grad. Det forekommer mig, at det er et ypperligt Bevis for, hvorledes de samfundsmæssige Forhold paavirke den offentlige Moral, hvorledes de øve en hærgende Indflydelse paa en Befolkning, naar de økonomiske Forhold ere slette, og hvorledes det under gunstigere Perioder kan lykkes et Folk at genrejse sig og genvinde noget af den tabte Sundhed og noget af den Moral, der var bleven nedbrudt i de saakaldte daarlige Tider.

Som Modsætning til den Periode i England, som jeg her har nævnt, skal jeg minde om den bekendte Socialist Robert Owens Forsøg, hvad de Herrer her i Salen ikke kunne være uinteresserede i, da vi jo have beskæftiget os med et Lovforslag om en forkortet Arbejdstid, et Lovforslag, som er indbragt af Socialdemokratiet. Robert Owen indførte nemlig en 10-Timers Arbejdsdag — et den Gang meget radikalt Skridt overfor den Arbejdstid, man den Gang havde paa 14—16, ja, endogsaa 18 Timer —, og han opnaaede gennem en Forhøjelse af den daarlige Betaling og Forkortelse af Arbejdstiden at skaffe de

hos ham beskæftigede Mænd og Kvinder en Eksistens, som var i alle Henseender god og stod i skarp Modsætning til det Trællev, der førtes udenfor det Robert Owen'ske Omraade. At man saaledes ved en forkortet Arbejdstid og gunstigere Arbejdsvilkaar er i Stand til at løfte et Folk og bidrage til bedre økonomiske, moralske og hygiejniske Forhold, er altsaa konstateret, om ikke gennem andet saa gennem dette ene Forsøg — men for Resten ogsaa senere gennem hele den moderne Arbejderbevægelse.

Det er ogsaa meget ejendommeligt at se, hvorledes Kriser, Krak, store Bankriser, store Arbejdsstandsninger medføre Forværring af Moralen. Man tog sig for en Gang i et amerikansk Fængsel at undersøge, hvorledes det stod til med de paagældende Forbrydere — 510 i Tal — for at faa at vide, hvad der havde drevet dem til Forbrydelse. Den almindeligste Betragtning vilde føre til at sige: saa og saa mange af dem have drukket Spiritus, og altsaa er det Grunden til Forbrydelsen. Men hvad var saa igen Grunden til, at de vare komne til at drikke Spiritus? Man ved jo nok, at Jeppe drikker, men man siger ikke, hvorfor han drikker. Holbergs Jeppe drak, fordi han levede et fattigt Liv, var en uvidende Person og havde en ond Kone, der hed Nille. Og disse 3 Omstændigheder: Fattigdom, Uvidenhed og en slem Kone ere tre meget haarde Kammerater at binde an med. Alene den ene af dem kan være nok. Hvorledes skulde det saa gaa den uheldige Jeppe, hvorledes skulde det saa være ham muligt at blive en anden end den Jeppe, Holberg har skildret for os. Det er altsaa ikke nok at vide, Manden drikker, man maa ogsaa vide, hvorfor han drikker.

Af de 510 nævnte Forbrydere viste det sig, at 249 vare komne i Fængsel paa Grund af manglende Arbejde; med andre Ord, de havde været arbejdsløse, inden de kom i Fængsel. Arbejdsløshed er altsaa en Grund til Forbrydelse. Dermed være ikke sagt, at en social Lovgivning ikke skulde kunne føre til, at Arbejdsløsheden bliver betydelig mindre skræmmende. Det er en Opgave, til hvis Løsning dette Ting, denne Rigsdag jo har været med til at yde sit Bidrag. Men hvor der slet intet Værn er, hvor man kun har Valget mellem at sulte ihjel eller at begaa en Forbrydelse, der er det ikke vanskeligt at forstaa, at det sidste ofte bliver Tilfældet.

Vilde man nu inddele de omtalte Fanger efter andre Linier, efter deres psykisk-